

Aluehallintovirasto

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Pöytäkirja

22.2.2019

1 (21)

ISAVI/5241/2018 ja ISAVI/5242/2018

Tuusniemen kunnan ikäihmisten asumispalvelujen ja Kuopion kaupungin tuottamien ikäihmisten terveyspalvelujen ohjaus-, arviointi- ja valvontakäynnin pöytäkirja		
Ohjaus- ja arviointi- ja valvontakäynnille osallistuneet	Liite	
Viranomainen	Itä-Suomen aluehallintovirasto	
Tilaisuuden ajankohta ja paikka	15.1.2019 kello 9-13.20	
Käynnin peruste	Itä-Suomen aluehallintovirasto toteutti ohjaus- ja arviointitilaisuuden Tuusniemen kunnan vanhuspalveluiden tehostetun palveluasumisen toimintoihin aluehallintovirastoon tulleiden yhteydenottojen ja sekä 2.12.2015 toteutetun valvontakäynnin perusteella. Edellä mainitun käynnin tarkastuskertomuksessa todetaan, että aluehallintovirasto seuraa omavalvonnan ja kehittämistoimenpiteiden etenemistä. Tämän käynnin tarkoituksena oli arvioida Tuusniemen kunnan vanhuspalvelujen edustajien ja asumispalveluiden henkilökunnan kanssa vuonna 2015 aluehallintoviraston ohjaus- arviointi- ja tarkastuskertomukseen kirjattujen seikkojen toteutumista sekä vuosina 2017 ja 2018 kantelu- ja valvontapäätöksissä annetun hallinnollisen ohjauksen toteutumista. Tuusniemen kunta oli etukäteen toimitannut asumisyksiköiden omavalvonta- sekä lääkehoitosuunnitelmat, yksikköjen päiväohjelmat, kunnan ohje maksuttomien hoitotarvikkeiden jakelusta sekä joitakin toimintayksiköiden toiminnan tunnuslukuja. Lisäksi kunta oli etukäteen vastannut Webropol-kyselyyn, jossa kartoitettiin laajasti toimintayksikköjen toimintaa. Yleistä Tuusniemen kunta tuottaa omat sosiaalipalvelunsa, mutta terveydenhuollon palvelut kunta on yhteistoimintasopimuksella antanut Kuopion kaupungin tuotettavaksi. Kuopion ja Tuusniemen sopimuksessa on sovittu kuusihenkisestä seurantaryhmästä, johon kuuluvat Kuopion kaupungista perusturvan- ja terveyshuollon asioista vastaava apulaiskaupunginjohtaja, terveysjohtaja ja henkilöstöasioista vastaava viranhaltija sekä Tuusniemen kunnasta kunnanjohtaja, sosiaalijohtaja ja terveysaseman lääkäri. Seurantaryhmän tehtävänä on sopimuksen mukaan arvioida toimintaa ja käsitellä strategiasia linjauksia ja päämääriä.	

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTO VIRASTO

Postiosoitte: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

Handwritten signature

Tuusniemen kunnan palvelukeskuksen asumispalvelut

Tuusniemen kunta tuottaa ikääntyneiden asumispalveluita Tuusniemen palvelukeskuksessa, jossa on kolme yksikköä: Mäntykoti, Tuomikoti ja Koivukoti. Kaikissa näissä tuotetaan ympärivuorokautista tehostetun palveluasumisen palveluita. Tuomikoti on 17-paikkainen asumisyksikkö, jossa järjestetään lisäksi lyhytaikaisasumista (4 paikkaa). Tuomikodissa on myös viikoittain päiväkeskustoimintaa. Mäntykoti on 7-paikkainen muistisairaille tarkoitettu asumisyksikkö, jossa on lisäksi yksi lyhytaikaispaikka. Koivukodissa on oma erillinen siipensä kehitysvammaisille asukkaille ja toinen siipi, jossa asuu eri asukasryhmiä. Koivukodissa asuu myös neljä ikääntyntä asukasta.

Mäntykodin asukkaiden RaVa-indeksin keskiarvo on 3,65. Yksikössä on yksi vuoteeseen hoidettava ja kaksi kahden autettavaa asukasta. 80 %:lla yksikön asukkaista on käytössä joko psyke- tai unilääke tai molemmat. Asukkailla on käytössään keskimäärin 6,6 lääketta. Mäntykodin asukkaista ei kukaan kykene hälyttämään apua. Yhdellä asukkaalla on käytössä hygieniahallari yöaikaan. Vuoden 2018 aikana asukkailla on ollut infektioita yhteensä kuusi. Mäntykodissa järjestetään viriketoimintaa viiden tunnin verran viikossa. Yksi asukas pääsee ulkoilemaan viikoittain. Kesällä hyödynnetään terasseja ja piha-alueita. Myös kesäkirkkoon on osallistuttu.

Tuomikodin asukkaiden RaVa-indeksin keskiarvo on 3,21. Yksikössä on kaksi vuoteeseen hoidettavaa ja kuusi kahden autettavaa asukasta. 45 %:lla yksikön asukkaista on käytössä joko psyke- tai unilääke tai molemmat. Asukkailla on käytössään keskimäärin 10 lääketta. Tuomikodin asukkaista kaksi ei kykene hälyttämään apua. Yhdellä asukkaalla on käytössä hygieniahallari yöaikaan. Vuoden 2018 aikana asukkailla on ollut infektioita yhteensä 21. Tuomikodissa järjestetään viriketoimintaa viiden tunnin verran viikossa. Kaksi asukasta pääsee ulkoilemaan viikoittain. Kesällä hyödynnetään terasseja ja piha-alueita. Myös kesäkirkkoon on osallistuttu.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

Käynnillä käsitellyt asiat	Kunnan antamat selvitykset ja ohjauskäynnin keskustelu
Käsiteltävä asia	
Terveyden- ja sairaanhoito asumispalveluissa Palvelujen järjestäminen ja tuottaminen Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 4 §:n mukaan kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät: 1) hoitamalla toiminnan itse 2) sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa 3) olemalla jäsenenä toimintaa hoitavassa kuntayhtymässä 4) hankkimalla palveluja valtiolta, toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta taikka yksityiseltä palvelujen tuottajalta; taikka 5) antamalla palvelunkäyttäjälle palvelusetelin, jolla kunta sitoutuu maksamaan palvelun käyttäjän kunnan hyväksymältä yksityiseltä palvelujen tuottajalta hankkimat palvelut kunnan päätöksellä asetettuun setelin arvoon asti. Hankittaessa palveluja 4 ja 5 kohdassa tarkoitulta yksityiseltä palvelujen tuottajalta kunnan tai kuntayhtymän on varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta. Kuntalain (410/2015) 49 §:n mukaan kunnat ja kuntayhtymät voivat sopimuksen nojalla hoitaa tehtäviään yhdessä.	Palvelujen järjestäminen ja tuottaminen Tuusniemen kunnan terveydenhuollonpalvelut toteutetaan yhteistoimintasuopimuksella Kuopion kaupungin kanssa. Kuopion kaupunki toimii yhteistoiminnan vastuukuntana. Tuusniemen kunta tekee sopimuksen mukaan esityksensä Kuopion kaupungille kunnalle tuotettavista palveluista ja niiden tasosta vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä. Yhteistoiminnan hallinnosta vastaa Kuopion kaupunki. Keskusteluissa nousi esille, että Kuopion ja Tuusniemen yhteistoimintasuopimuksessa on sovittu kuusihenkinen seurantaryhmä. Tämä on kokoontunut hyvin harvoin eikä ryhmälle ole sovittu säännöllisiä tapaamisia. Kuitenkin keskustelussa nousee esille, että neuvottelulle ja tapaamisille olisi tarvetta palvelujen määrittämiseksi ja toteuttamisen arvioimiseksi. Keskusteluissa tuotiin esiin, että onko Tuusniemi terveydenhuollon palveluiden palveluita ostaessa tasapuolinen neuvottelukumppani. Kuopio ei ole pystynyt toimittamaan sitä, mitä Tuusniemi olisi halukas ostamaan. Keskusteluissa jäi epäselväksi, mitä kunta on halukas ostamaan. Kuopion edustajat tuovat esille vaikeuden saada lääkäreitä sitoutumaan työskentelyyn pienillä, kauempana sijaitsevilla paikkakunnilla, joissa lääkäreiden määrä jää vähäiseksi. Toisaalta Kuopion edustajat totesivat, että Tuusniemeltä tulee moitetta kustannuksista. Sopimuksen mukaan terveydenhuollon hallinnollinen työ ostetaan Kuopiolta. Keskustelussa todettiin, että tämä jää todellisuudessa vähäiseksi. Tuusniemen edustajat esittivät, että Kuopion

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTO VIRASTO
Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

See M2

Lääkäripalvelujen saatavuus Aluehallintovirastoon tulleen tiedon mukaan lääkäripalveluita on huonosti saatavilla asumispalveluyksikön asukkailla. Etukäteen vastatusta webropol kyselyssä ilmoitetaan, että lääkärityöpanosta 0,15 /vko ja lääkäri käy asumispalveluyksikössä, mutta ei tapaa asukkaita. Aiemmin aluehallintoviraston kanteluissa on tullut esille myös lääkärin vaihtuvuus. Henkilöstö ei ole myöskään osannut ohjata asiakkaita omaisia, kuka on vastuulääkäri ja hänen esimiehensä? Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 21 §:n mukaan asumispalveluja toteutettaessa on huolehdittava siitä, että henkilö saa tarpeensa mukaiset kuntoutus- ja terveydenhuollon palvelut. Tehostetussa palveluasumisessa asuvilla on samat oikeudet terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaisiin palveluihin kuin muilla kuntalaisilla.	kaupungin toimintamalleja ei ole tuotu niin selkeästi kuin olisi ollut mahdollista osaksi yhteistyötä Tuusniemen kanssa. Kuopio tuo esille Tuusniemen itseenäisyyden ja toivoo yhteistyötä erityisesti Juankosken toimintayksikön kanssa. Lääkäripalvelujen saatavuus Keskusteluissa tuli esille, että tilanne on heikentynyt Tuusniemellä pitkään työskennelleen lääkärin jäätyä eläkkeelle noin kaksi vuotta sitten. Tuusniemi on kahden lääkärin yksikkö, mutta käytännössä työssä on ollut pääsääntöisesti yksi lääkäri jokaisena arkipäivänä. Tällöin lääkärin työtehtävistä tulee raskas, mikä taas osaltaan vaikeuttaa rekrytointia. Tutorointi-käytäntöä esimerkiksi sähköisiä yhteyksiä hyödyntämällä ei ole luotu, mutta puhelimitse toisen lääkärin konsultointi onnistuu. Myöhemmin käynnillä nousee esille käsitys, että heikentyminen ajoittuu syyskuun 2018. Tätä ennen ostopalvelulääkäri tuli Mehiläiseltä, mutta Attendon voitettua kilpailutuksen Attendo ei ole kyennyt toimittamaan lääkäreitä kuin osittain. Tällä hetkellä lääkäreitä käy Attendoilta, Mehiläisestä ja lisäksi Juankoskelta kolme eri lääkärää. Lääkärin jatkuva vaihtuminen herättää huolen hoidon jatkuvuuden toteutumisesta. Toiveena on, että jatkossa Juankoskelta kävisi aina sama lääkäri. Lääkärin työpanosta saadaan asumispalveluyksiköissä 0,5 tuntia kerran kahdessa viikossa, mikä koettiin erittäin vähäiseksi. Aiemmin määrä oli 2 tuntia viikossa. Lääkäri ei tapaa asukkaita käytännössä lainkaan, vaan asiointi tapahtuu sairaanhoitajan välityksellä. Hoitohenkilöstön vastuu korostuu asukkaiden perussairauksien hoidossa. Niukan lääkäriresurssin vuoksi asukkaat käyvät lääkärinvastaanotolla myös viereisessä terveyskeskuksessa.
---	--

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
 kirjaamo.ita@avi.fi
 www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
 Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
 Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
 Hallituskatu 12-14

Tiedonsiirto Aluehallintovirastoon tulleiden epäkohtailmoitusten perusteella on tullut ilmi, että terveydenhuollon ja sosiaalihuollon välillä tiedonsiirrossa on haasteita. Asumispalveluyksiköissä on manuaalinen kirjaaminen ja terveydenhuolto käyttää Pegasos järjestelmää. Sosiaalihuollon asiakirjoista annetun lain 4 §:n mukaan henkilöllä, joka osallistuu sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisen palvelun toteuttamiseen, on oltava pääsy tehtävissään tarvitsemiinsa yhteisiin asiakasasiakirjoihin.	Akuuttitilanteessa vastuulääkäri saadaan puhelimitse kiinni saman päivän aikana. Välittömän arvion tilanteissa saadaan ensihoidon arvio. Ensihoidon asemapaikka sijaitsee pihapiirissä. Asumispalveluysikössä lääkäri ei tee asukkaille tulotarkastusta, jolloin lääkäri ei välttämättä osallistu hoitosuunnitelman laatimiseen lainkaan. Osan asukkaiden kohdalla hoitosuunnitelmaa on tehty vuodeosastoilta, josta siirrytään asumispalveluysikköön. Vuoden 2019 osalta on sovittu ostettavan geriatriin työpanosta 12 päivää eli käytännössä 1 päivä kuukaudessa. Asumispalveluiden ei-kiireellisiä asioita tuodaan sairaanhoitajan toimesta terveyspalvelujen puolelle kotisairaanhoidon, jossa asia arvioidaan ja viedään harkinnan mukaan lääkärille. Asian voi kotipalveluissa arvioida lähihoitaja. Terveyspalvelujen puolelta on osassa asioita kynnystä asioiden esille tuomiseen pidetty liian matalana, mistä on käyty keskustelua. Valvontakäynnin keskustelussa nostettiin esille huoli siitä, että tällaisessa käytännössä on turha välikäsi. Eikö asumispalveluiden sairaanhoitajan arvion tulisi olla riittävä lääkärin konsultoimiseksi? Tiedonsiirto Keskusteluissa tuli esille, että erilaiset järjestelmät vievät aikaa ja on myös asukas- potilasturvallisuus riski. Palvelukeskuksissa on tällä hetkellä manuaalinen asiakaskirjaaminen. Kuopion kaupungin terveydenhuollon käytössä on Pegasos- järjestelmän, jonne palvelukeskuksen henkilöstöllä ei ole käyttöoikeuksia. He eivät pääse katsomaan mm. laboratoriotuloksia, lääkärinmääräyksiä tai tekemään läheteitä. Hoitaja menee näissä tilanteissa sellaisen henkilön luo terveyskeskukseen, jolla on Pegasos- käyttöoikeudet ja hän katsoo mahdolliset tulokset ja lääke- muutokset sekä tekee tarvittavat lähetteet.
---	--

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.fta@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

2014

DNR- ja saattohoitopäätökset Aluehallintovirastoon tulneiden kanteluiden ja epäkohtailmoitusten myötä vuosina 2017-2018 on tullut kolme kertaa esille, että DNR- ja saattohoitopäätöksiä ei ole tehty asetusten mukaisesti. Suurimpana puutteena on ollut, että asiasta ei ole keskusteltu asukkaana ja /tai omaisen kanssa ennen päätöksen tekoa ja myös kirjaaminen päätöksestä on ollut puutteellista. Aluehallintovirasto on antanut asiassa hallinnollista ohjausta annettujen päätösten yhteydessä. Psykykenlääkkeiden käyttö Aluehallintovirasto on kiinnittänyt vuonna 2018 kantelupäätöksessään huomioita siihen, että myös lääkkeittämiä hoitovaihtoehtoja tulee edistää.	Vuosien ajan on puhuttu Pegasos-potilastietojärjestelmän saamisesta asu- mispalveluissa käyttöön, mutta tässä on ollut käsitys, että Pegasosta ei ole mahdollista ottaa käyttöön sosiaalihuollon yksikössä. Terveysjohtaja tuo esille, että tälle ei ole estettä. Mahdollisuus käyttää terveydenhuollon asioissa Pegasosta varmistaisi tiedon siirron ja parantaisi asukas- ja potilasturvalli- suutta. Terveysjohtaja pyysi sosiaalijohtajaa olemaan yhteydessä Kuopion kaupungin ATK-asioissa vastaavaan henkilöön asian viemiseksi eteenpäin. DNR- ja saattohoitopäätökset Keskusteluissa tuli esille, että Kuopion kaupungilla on käytössään laajasti DNR- ja saattohoitoonliittyvä materiaalia ja 1-2 vuoden välein järjestetään ko- lutusta aiheesta. Aluehallintovirasto ohjasi Kuopion kaupunkia huomioimaan asian lääkärin perehdytyksessä, jotta DNR- ja saattohoitopäätökset tehdään ja kirjataan la- kien ja asetusten mukaisesti. Psykykenlääkkeiden käyttö Keskusteluissa todetaan, että valtakunnallisesti on kiinnitetty huomiota sii- hen, että vanhusten hoidossa ja hoivassa tulisi pyrkiä hyödyntämään lääk- keittämiä menetelmiä esimerkiksi muistisairauteen liittyvien käytöshäiriöiden hoidossa.
---	--

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkel

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

Ennalta saadun tiedon mukaan Mäntykodin asukkaista 80 %:lla ja Tuomikodin asukkailla 45 %:lla on käytössä joko psykyke- tai unilääke tai molemmat. Muistisairaana käypähoito suosituksessa todetaan, että käytösoireiden ehkäisy ja säännöllinen kartoittaminen kuuluvat muistipotilaiden seurantaan. Useimpien käytösoireiden osalta lääkkeetömät hoidot ovat ensisijaisia. Käytösoireiden ensisijainen lääkehoito on muistisairauden asianmukainen lääkehoito. Osa käytösoireista häviää yleensä itsestään, joten niiden lääkehoito psyykenlääkkeillä on tilapäistä. Lääkitystä tarvitaan masennusoireiden sekä vaikeiden levottomuus- ja psyykenlääkkeiden hoidossa, mutta monien vaikeiden käytösoireiden hoidossa siitä ei ole hyötyä. Psyykenlääkkeet saattavat lisätä aivoverenkierron häiriöiden määrää ja kuolleisuutta dementiapotilailla, minkä takia niiden käyttö tulee rajata vain vaikeampiin psyykenlääkkeisiin ja levottomuutena tai aggressiivisuutena ilmeneviin käytösoireisiin. Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetun lain 22 §:n mukaan laillistettu lääkäri päättää potilaan lääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärityksestä ja siihen liittyvästä hoidosta.	Todettiin, että Tuusniemen asumispalveluyksiköiden psyykenlääkkeiden käytöluvut ovat korkeita, jolloin on tarpeellista selvittää, mikä johtaa näin suureen psyykenlääkkeiden käyttöön? Liittykö asia esimerkiksi lääkäreiden jatkuvaan vaihtumiseen tai liian niukkaan hoitohenkilöstön resurssiin, jolloin lääkkeettömiä hoitokäytäntöjä ei pystytä soveltamaan? Keskustelussa sovitaan myös, että asia tuodaan geriatrin arvioitavaksi tämän aloittaessa helmikuussa 2019.
Lääkehoidon toteuttaminen Lääkehoitoa toteutetaan myös sosiaalihuollon toimintayksiköissä. Lääkehoito on tällöinkin terveydenhuollon toimintaa ja kokonaisvastuun osalta noudatetaan samoja käytäntöjä kuin terveydenhuollon yksiköissä.	Lääkehoidon toteuttaminen Toimintayksiköt ovat laatineet lääkehoitosuunnitelmat joulukuussa 2018. Toimintayksiköiden (Mäntykoti ja Tuomikoti) asukkaiden lääkehuolto toteutui pääosin apteekin annosjakeluna. Lääkehuoneen tilat olivat väljät, siistit, valoisat ja asianmukaiset. Lääkehuoneissa oli myös yhteisiä lääkkeitä, mistä annettiin ohjausta, että ne pitää toimittaa apteekkiin hävitettäväksi.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkel

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

De MDD

Infektioiden torjunta

Tartuntatautilaki (1227/2016) 17 §:n mukaan terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksikön on torjuttava suunnitelmallisesti hoitoon liittyviä infektioita. Toimet on sovitettava yhteen terveydenhuoltolain 8 §:ssä säädettyjen potilasturvallisuutta edistävien toimien kanssa.

Toimintayksikön johtajan on seurattava tartuntatautiin ja lääkille erittäin vastustuskykyisten mikrobien esiintymistä ja huolehdittava tartunnan torjunnasta. Toimintayksikön on huolehdittava potilaiden, asiakkaiden ja henkilökunnan taroituksenmukaisesta suojauksesta ja sijoittamisesta sekä mikrobiilääkkeiden asianmukaisesta käytöstä. Toimintayksikön johtajan on käytettävä apunaan tartuntatautiin torjuntaan perehtyneitä terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja sovitettava toimintansa yhteen kunnan tai kuntayhtymän toteuttamien toimien sekä valtakunnallisten hoitoon liittyvien infektioiden torjuntaohjelmien kanssa.

Apuvälineet ja asiantuntijoiden arviointi

Terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaan kunnan on järjestettävä lääkinällisen kuntoutuksen apuvälinepalvelut osana sairaanhoitoa. Apuväline asetuksen mukaan kunnan tai kuntayhtymän terveydenhuollon tai kuntoutuksen apuvälineasiantuntijan tulee arvioida lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineetarve käyttäjälahtoisesti, oikea-aikaisesti ja yksilöllisesti.

Infektioiden torjunta

Keskusteltiin infektioiden torjunnasta sekä tartuntatautiin vaatimuksista sosiaalihuollon yksikölle. Yhteistyötä on tehty Kuopion kaupungin tartuntatauti-vastaavan lääkäri Raija Savolaisen ja KYS:in hygieniahoitajan kanssa, mikä on koettu toimivaksi.

Apuvälineet ja asiantuntijoiden arviointi

Kuntohoitajan ja fysioterapeutin asiantuntemusta hyödynnetään apuvälineitä arvioitaessa ja hankittaessa. Keskusteluissa tuli esille, että pääosin henkilöstö on maksanut kuntouttavan työotteen. Ajoittain asiasta pitää kuitenkin muistuttaa joitakin hoitajia. Aluehallintovirasto pitää hyvänä asiana sitä, että kaikille asukkaille nimitetään omahoitaja.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTO/IRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

Ravitsemus ja nesteytys	Ravitsemus ja nesteytys
Vuonna 2015 tarkastuskäynnin osalta ravitsemus ja nesteytys ovat olleet myös tarkastelun ja ohjauksen kohteena. Aluehallintovirasto on tuolloin ohjaistanut, että ateriatavilnit eivät saa olla liian pitkät, yöpaasto ei saa olla ylin 11 h. Pitkäaikaissuokkaiden painoa ja ravitsemusta tulee seurata säännöllisesti. Tarvittaessa riittävää nesteytystä tulee seurata nestelistan avulla.	Keskustelussa tuli esille, että palvelukeskuksella on mahdollisuus konsultoida Kuopion kaupungin ravitsemusterapeuttia. Aluehallintovirasto antoi ohjausta yökaisaisen paaston pituudesta sekä kuivumisriskissä olevien asukkaille nesteytyskäytöstä.
Koulutustarve	Keskusteluissa tuli esille, että palvelukeskuksen henkilöstöllä on monenlaista koulutustarvetta: mm. saattohoito, kivunhoito, ergonomia, haasteellisten asiakkaiden kohtaaminen.
Aluehallintoviraston ohjaus	
Lääkärin saatavuus ja hoidon jatkuuus	
Aluehallintovirasto toteaa, että lääkärien vaihtuvuus saatavuus on selkeä asiakas- ja potilasriski. Lääkityksen kokonaisarviot ja seuranta jäävät huonolle toteutukselle. Geriatrin työpanoksen saamista vanhustalpalveluihin pidetään tärkeänä asukkaiden kokonaislääkityksen sekä erityisesti psyykenlääkityksen tarkistamista.	
Jatkuva vaihtuvuus lääkäripalveluissa estää toimivan moniammatillisen työryhmä työskentelyn ja säilyttää liikaa vastuuta hoitotyölle. Pysyvät lääkäripalvelut edistävät toiminnan kehittämistä. Lääkärin on perusteltua osallistua myös ilmoitettujen epäkohtailmoitusten arviointiin ja korjaamistoimenpiteiden suunnitteluun.	
Aluehallintovirasto pitää hyvänä, että sopimuksen mukainen seurantaryhmä on kokoontumassa ja arvioimassa terveyspalvelujen riittävyttä sekä terveyspalvelujen kokonaisuutta Tuusniemellä. Tuusniemen kunnan edustajat nostivat keskustelussa esille hoidon jatkuvuuden, lääkäripalvelujen saatavuuden haasteen ja tiedon siirron ongelmien terveyspalveluista sosiaalipalveluihin. Aluehallintovirasto yhtyy Tuusniemen kunnan sosiaalijohtajan näkemykseen muun muassa edellä mainittujen asioiden käsittelemiseksi seurantaryhmässä.	

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

Tiedonsiirto sosiaali- ja terveystoimen välillä

Aluehallintovirasto toteaa, että palvelukeskuksen sekä Kuopion kaupungin välinen tiedonsiirto ei ole terveydenhuollon osalta ole asiakas- ja potilasturvallinen. Asumispalveluyksikön hoitohenkilökunta ei näe lääkärin potilasasiakirjamerkintöjä ja -määräyksiä, jolloin hoitohenkilökunnalla ei ole ajantasaista tietoa asukkaiden terveydentilaan liittyvistä tiedoista.

Potilasasiakirjoista annetun asetuksen (298/2009) 4 §:n mukaan potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvat saavat käsitellä potilasasiakirjoja vain siinä laajuudessa kuin heidän työtehtävänsä ja vastuunsa sitä edellyttävät. Terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevien käyttöoikeudet potilasasiakirjoihin sisältyviin tietoihin tulee määritellä yksityiskohtaisesti. Käytäntöä, jossa muu kuin hoitoon osallistuva terveydenhuollon ammattilainen avaa tai kirjaa merkintöjä potilasasiakirjoihin, ei voi pitää asianmukaisena. Jokaisen tulee tehdä merkintöjä potilasasiakirjoihin omien käyttöoikeuksiensa mukaisesti.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että Tuusniemen kunta ja Kuopion kaupunki terveystoimen tuottajana selvittävät yhdessä, miten varmistetaan, että palvelukeskuksen henkilöstö saa oikea-aikaiset ja riittävät tiedot asukkaidensa terveystoimen osalta. Lisäksi aluehallintovirasto ohjaa selvittämään, että tietojen luovutus Kuopion kaupungin terveystoimen kunnan asumis- ja palveluun tapahtuu lainsäädännön mukaisesti.

Saattohoito- ja DNR-päätökset

Aluehallintovirasto toteaa, että DNR-päätös perustuu arvioon, että potilaan perussairaudet ovat niin vaikeita, että hänen tilansa ei todennäköisesti palautuisi elvyttämisen jälkeen. Lääkärin on päätöstä tehdessään otettava huomioon potilaan perussairauksien ennuste ja tiedot potilaan elimistön jäljellä olevista voimavaroista. Tilanteessa arvioidaan erityisesti sitä, onko elvytyksestä potilaalle enemmän haittaa vai hyötyä. Päätös itsessään ei ota kantaa potilaan muuhun hoitoon, vaan muut hoitolinjat tehdään erikseen.

Sosiaali- ja terveystoimen lupa- ja valvontavirasto (Valvira) on 25.5.2015 antanut ohjeen 3/2015 (Dnro 4141/06.00.00.05/2015) koskien hoitosuunnitelmia ja DNR-päätöstä pitkäaikaishoidossa sekä ensihoitoa. Valviran ohjeessa todetaan, että DNR-päätös on lääkärin tekemä lääketieteellinen päätös pidättäytyä potilaan sydämen sähköisestä tahdistuksesta ja paineluevityksestä sydämen pysähtyessä. Päätöksen ei tule vaikuttaa potilaan muuhun hoitoon, vaan sitä jatketaan, kuten aikaisemminkin. Valvira korostaa ohjeessaan, että DNR-päätös ei ole hoitosuunnitelma, vaan pitkäaikaishoidossa oleville potilaille on laadittava hoitosuunnitelma, vaikka potilaalle olisi tehty DNR-päätös. Asiasta tulee keskustella omaisten kanssa, mikäli potilas ei itse pysty ilmaisemaan tahtoaan, ennen päätöksen kirjaamista. Käytävissä keskusteluissa pyrittävä selvittämään erityisesti se, miten potilas itse olisi toivonut itseään hoidettavan. Päätöksestä on tehtävä potilasasiakirjoihin (hoitosuunnitelmaan) merkintä, josta on käytävä ilmi päätöksen tekijä(t), päätöksen lääketieteelliset perusteet, potilaan ja/tai omaisen kanssa asiasta käyty keskustelu ja

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

potilaan ja/tai omaisen kannanotto päätökseen. Potilas tai omainen ei voi edellyttää lääketieteellisesti asianmukaisen ja perustellun DNR-päätöksen kumoamista.

Käynnillä ei saatu selkeää kuvaa siitä, kuinka kaikkien palvelukeskuksessa toimivien lääkäreiden osaaminen DNR- ja saattohoitopäätösten teossa varmistetaan.

Aluehallintovirasto ohjaa Kuopion kaupunkia terveyspalveluiden tuottajana saattohoitotilanteiden ennakointiin. On tärkeää huomioida tarve keskustelulle asukkaan ja omaisen kanssa sekä asianmukaisten kirjausten tekeminen. Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon Käypä hoito -suositusten (16.2.2018) mukaan ajoissa tehdyt hoitolinjatukset ja hoitosuunnitelma mahdollistavat hyvän palliatiivisen ja elämän loppuvaiheen hoidon. Myös tämä edellyttää riittävää lääkärityön saatavuutta, pysyviä hoitosuhteita ja asukkaiden sekä tarvittaessa omaisten tapaamista, jotka lääkärin työtehtävien suunnittelun täytyy mahdollistaa. Aluehallintovirasto ohjaa Kuopion kaupunkia käymään DNR- ja saattohoitopäätösten käytännöt läpi lääkäreiden perehdyttämisessä.

Aluehallintovirasto ohjaa myös hoitotyön näkökulmasta palvelukeskuksen henkilöstöä huolehtimaan siitä, että asukkaan ja usein heidän omaisen tapaavat lääkärin ja keskustelevat asiasta, ennen saattohoitopäätöksen tekoa ja kirjaamista. Laadukas saattohoito on myös ikäihmisen perusoikeus.

Psykykenlääkkeiden käyttö

Tuusniemen asumispalveluyksiköissä on psykykenlääkkeiden käyttö melko runsasta. Aluehallintovirasto kehottaa selvittämään, mikä johtaa näin suureen psykykenlääkkeiden käyttöön sekä suunnittelemaan asian tilan korjaamiseen tähtäävät toimenpiteet. Lääkkeettömien hoitomenetelmien käyttö edellyttää riittävää hoitotyön resurssointia sekä johtamista, joka kiinnittää huomiota hoito- ja hoivakulttuurin kehittämiseen.

Helmikuussa 2019 aloittavan geriatriin asiantuntemusta on aluehallintoviraston näkemyksen mukaan perusteltua käyttää asian arvioimiseen.

Lääkehoidon toteuttaminen

Yksiköihin on laadittu lääkehoitosuunnitelmat. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan ne ovat niukat ja eivät kokonaisuudessaan ole STM:n turvallinen lääkehoito-oppaan mukaisia eikä niissä ole huomioitu riittävästi lääkehoidon riskejä. Aluehallintovirasto ohjaa palvelukeskusta laatimaan lääkehoitosuunnitelman, joka on STM:n oppaan mukainen. Yhteistyötä kannattaa lääkehoitosuunnitelman päivittämisessä terveyskeskuksen vuodeosaston kanssa, joka juuri on päivittänyt suunnitelman oppaan mukaiseksi.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

2014

Aluehallintovirasto suosittellee, että lääkeshoidon riskit kuvataan toimintayksikkökohtaisesti lääkeshoitosuunnitelmissa sellaisella konkreettisella tavalla, joista selviää juuri kyseisessä yksikössä kartoitetut lääkeshoidon toteuttamisen riskit, riskilääkkeet ja haittatapahtumiin varautumisen käytännöt.

Aluehallintovirasto toteaa, että lääkeshoitoon peruskouluttamaton henkilökunnan ei tule osallistua lainkaan lääkeshoidon toteutukseen, koska kaikissa yksiköissä on käytettävissä koulutettua terveydenhuollon henkilöstöä.

Toimintayksikön johtajan tulee huolehtia siitä, että kaikkien lääkeshoitoon osallistuvien lääkeluvat tulee olla ajan tasalla ja lääkärin allekirjoitus luovassa/ logi-kirjassa on tehty.

Aluehallintovirasto toteaa, että asumispalveluyksiköissä ei saa olla yhteisiä lääkkeitä, koska lainsäädäntö ei tunne kyseistä käytäntöä. Lakiuudistus on vasta valmistella asiasta. Aluehallintovirasto ohjeista palvelukeskusta toimittamaan ”yhteiset lääkkeet” apteekkiin hävitettäväksi.

Ravitsemus

Aluehallintovirasto toteaa, että nykyiseen omavalvontasuunnitelmaan on kirjattu iltapala tarjottavaksi 19, ja aamupala 7.30-9.00. Aluehallintovirasto toteaa, että yökainainen paasto ylittää 11h (Valtion ravitsemussuositus). Asia tulee korjata omavalvontasuunnitelmaan. Niiden asukkaiden kohdalla, jotka ovat kuivumisvaarassa, on tarpeen käyttää nestelistaa akuuttivaiheessa.

Kaatumisten ehkäisy

Ikäihmisten yleisempiä sairaalahoitoon johtavia tekijöitä ovat kaatumiset. Aluehallintovirasto ohjeistaa Tuusniemen asumispalveluita huomioimaan kaatumisten kartoitukset ja ehkäisyn osana omavalvontaa ja tehdä yksilöllinen suunnitelma kaatumisten ehkäisyyn.

- Lyhyt arviointimittari (FROP-Com) kotihoito
- Lyhyt arviointimittari (FRATT) Hoivapalvelut ja sairaalat
- Laaja kaatumisriskin arviointi Hyvä! Kaatumishistoria, kaatumispelko, jalat ja jalkineet, lääkitys, sairaudet, aistitoiminnot, muisti, inkontinenssi, ravitsemus ja alkoholi, mieliala, avun tarve, toimintakyky, kävely, ympäristö, liikunta-aktiivisuus, omatoiminta = Pisteytys ja suositellavat toimenpiteet
- Kaatumisen ehkäisyn toimintasuunnitelma

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkel

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

Infektioiden torjunta

<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit/ohjeet-ja-saadokset/ohjeita-terveydenhuollolle/tavanomaiset-varotoimet>

Aluehallintovirasto ohjaa huomioimaan tartuntatautilain (1227/2016) 17 §:n velvoitteen terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksikön torjua suunnitelmallisesti hoitoon liittyviä infektiota.

Omavalvontasuunnitelma ja sen toimeenpano

Ohjaus, - arviointi- ja tarkastuskertomuksessa 18.12.2015 todettiin, että palvelukeskukselle oli laadittu suunnitelma, mutta henkilökunta ei ollut osallistunut suunnitelman laadintaa. Aluehallintovirasto ohjasi silloin vastuuhenkilöitä omavalvontasuunnitelman päivittämisprosessista, henkilöstön kouluttamisesta omavalvonnasta sekä riskienhallinnasta.

Kunnan antamat selvitykset ja ohjauskäynnin keskustelu

Toimintayksiköt ovat päivittäneet omavalvontasuunnitelmat ja ne olivat nähtävillä yksiköiden ilmoitustauluilla. Sosiaalijohtaja Eeva Seppänen kertoi, että suunnitelmat päivitettiin käymällä ensin arvokeskustelu henkilökunnan kanssa. Keskustelujen jälkeen henkilökunta jakautui ryhmiin käsittelemään omavalvonnan eri osa-alueita.

Sosiaalijohtaja kertoi, että palvelukeskuksessa ei ole vielä kaikilta osin kohdistettu riskienhallintaa kaikkiin prosesseihin. Lisäksi riskienhallinnan kuvaus on jäänyt suunnitelmassa ohueksi. Lisäksi sosiaalijohtaja kertoi, että omavalvonnessa on kehitettävä riskitiedonhankintaa ja sen käsittelyä. Palvelukeskuksessa on käytössä lomakkeet, joilla henkilökunta ilmoittaa laatu-ongelmat ja vaaratilanteet. Näiden ilmoitusten käsittelyn prosessia ei ole vielä kuvattu, joten muun muassa korjaavien toimenpiteiden tiedottaminen ja arviointi jäävät sattumanvaraiseksi.

Keskustelussa arvioitiin ja pohdittiin tiedon hankintaa yleisemminkin. Aluehallintovirasto totesi, että riskitiedolla tarkoitetaan sosiaalihuoltolaissa säädetyn työntekijöiden ilmoitusvelvollisuuden kautta saatua informaatiota asiakasturvallisuudessa todetuista epäkohdista. Omavalvontasuunnitelmaan on kirjattava henkilökunnan käytössä olevat, haittatapahtumien ilmoittamiseen tarkoitetut käytännöt (HaiPro, SosPro, HILMO, TLT jne.). Lisäksi riskitiedolla tarkoitetaan asiakkailta ja potilailta tulleita muistutuksia ja valvontaviranomaisen palvelun tuottajan toiminnasta antamaa ohjausta sekä valvonta- ja kantelu-päätöksiä.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO
Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

De MKA

27/11/18

	Aluehallintovirasto totesi, että riskienhallinnanprosessi on omavalvonnan toimeenpanoa. Riskienhallinnan tavoitteena on vaikuttavuus, tehokkuus ja yhdenmukaiset menettelytavat- ja käytännöt toimintayksiköissä. Riskienhallinta parantaa tunnistamaan uhkia ja arvioimaan seurauksia sekä auttaa noudattamaan toimintaa koskevia ulkoisia vaatimuksia ja omalle toiminnalle asetettuja tavoitteita. Sosiaalihuoltolain 48 §:n mukaan sosiaalihuollon henkilöstöön kuuluvalla on ilmoitusvelvollisuus ilmoittaa viipymättä toiminnasta vastaavalle, jos hän huomaa epäkohtia tai ilmeisiä epäkohdan uhkia asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa. Ilmoitusvelvollisuuden tavoitteena on, että asiakastyön epäkohdat ja niiden uhat tulisivat tietoon nopeasti ja niihin voitaisiin puuttua riittävän ajoissa. Palvelukeskuksen omavalvontasuunnitelmassa ei oltu kirjattu, millä tavalla henkilöstöä on ohjeistettu ilmoitusvelvollisuudesta.
Aluehallintoviraston ohjaus Omavalvonta Aluehallintovirasto ohjaa palveluksesta kiinnittämään huomiota omavalvonnan toteuttamisessa. Omavalvontasuunnitelmassa on kuvattava riskienhallinnan toimintasuunnitelma, joka kattaa riskitiedon keräämisen, riskitiedon käsittelyn, riskien arvioinnin, korjaavien toimenpiteiden toimeenpanon ja seurannan, dokumentoinnin, tiedottamisen ja raportoinnin prosessit sekä niissä käytettävät asiakirjat. Omavalvontasuunnitelmaan on kirjattava, miten organisaatiossa seurataan hoidon laatua sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Lisäksi aluehallintovirasto ohjaa yksiköitä tunnistamaan etukäteen haittatapahtumia ja laatueroja, jotta niiden esiintymistä voitaisiin mahdollisimman tehokkaasti ehkäistä. Aluehallintovirasto ohjeisti kuntaa siitä, että heidän on kerrottava henkilöstölleen ilmoitusvelvollisuudesta ja sen toteuttamisesta. Ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet on sisällytettävä toimintayksikön omavalvontasuunnitelmaan.	

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

Muistutuksiin vastaaminen

Keskustelussa ei ehditty käydä läpi sosiaali- ja potilaslain mukaista muistutusmenettelyä. Aluehallintovirasto antaa yleisenä ohjauksena muistutuksiin vastaamiseen seuraavaa:

- Toimintayksikön on käsiteltävä muistutus asianmukaisesti ja siihen on annettava kirjallinen vastaus kohtuullisessa ajassa muistutuksen tekemisestä.
- Vastaus on perusteltava
- Tarpeen on ottaa kantaa myös siihen, että miten vastaavaa ei tapahtuisi jatkossa >> Mitä konkreettisia toimia on tehty ja tehdään, jotta vastaavaa ei enää tapahtuisi
- Jos muistutus koskee esim. tehostettua palveluasumista ja siellä sekä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintaa, muistutusvastaus molemmista näkökulmista (sosiaalihuolto ja terveydenhuolto)
- Vastataan kaikkiin kysymyksiin
- Huomioida salassapitosäännökset
- Peilataan omavalvontasuunnitelmaan
- Kohtuullisena aikana muistutukseen vastaamisessa pidetään asian laadusta ja laajuudesta riippuen 1 – 4 viikkoa. Asian ollessa erittäin ongelmallinen ja vaatiessa selvitystyötä kohtuullisena aikana voidaan pitää 1-2 kuukautta.

Muistutusvastauksissa tulisi näkyä konkreettisesti myös omavalvonta ja sen toteutuminen. Muistutusvastauksiin tulee kirjata myös ne toimenpiteet, joihin muistutuksen johdosta on ryhdytty.

Henkilöstömitoitus

Ohjaus, - arviointi- ja tarkastuskertomuksen 18.12.2015 mukaan hoitohenkilökuntamitoitus oli yksikössä niukka. Vuonna 2015 laskettiin, että henkilökunnan vähäinen määrä ja sijaisten saatavuuden vaikeus olivat pudottanut mitoituksen joissakin tilanteissa alle 0,5. Tuusniemellä ei ollut varahenkilöjärjestelmää turvaamassa mitoitusta lyhyt- ja pitempi aikaisissa poissaoloissa.

Kunnan antamat selvitykset ja ohjauskäynnin keskustelu

Sosiaalihoitaja Seppänen kertoi, että Palvelukeskuksessa seurataan henkilöstömitoitusta koko ajan työvuorolistojen laadinnan yhteydessä. Keskustelussa kunnan edustajat totesivat, että sijaisia on edelleen vaikea saada ja silloin kun intervallipalkat ovat täynnä, mitoitus laskee alle 0,5. Palvelukeskuksessa on resurssihoitajia, mutta he eivät ole olleet lisäresurssina, vaan paikkaamassa poissaoloja.

Laatusuosituksen suositus henkilöstön toteutuneeksi vähimmäismitoitukseksi tehostetun palveluasumisen toimintayksiköissä tulee olla vähintään 0,50.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

Se UR

	Sosiaalijohtaja Eeva Seppänen kertoi, että laitosapulaisten tehtäviä on muutettu lähihoitajan tehtäväksi. Omavalvontasuunnitelmassa todetaan, että asukkaille tarjotaan mahdollisuus muun muassa ulkoiluun (harvoin). Lisäksi keskustelussa todettiin, että saattohoito tilanteisiin on erittäin harvoin mahdollisuutta lisätä henkilökuntaa. Normimitoituksella ja yhteistyöllä on pyritty turvaamaan asukkaille saattohoitoa. Lisäksi keskustelussa arvioitiin, indikoiko psykiatrialääkkeiden runsas käyttö riittämätöntä henkilöstön määrää sekä tarvetta kehittää hoito- ja hoivakulttuuria yksilöllisen ja asukaslähtöisen kohtaamisen suuntaan, jossa asukkaan henkilökohtaiset tarpeet, käyttäytyminen ja toiveet ovat perusta päivän toiminnolle. Sosiaalijohtaja Eeva Seppänen kertoi, että yhtenä kehittämisen kohteena on vastuuhoidajan tehtävien määrittely ja sitä kautta hoitajan yksilöllisen ajan varmistaminen asukkaille esimerkiksi ulkoiluun ja talon ulkopuolisiin toimintoihin.
Aluehallintoviraston ohjaus Henkilöstömitoituksen laskeminen Aluehallintovirasto totesi keskustelussa, että alle 0,5 menevä hoitohenkilökunnan mitoitus on riittämätön. 0,5 mitoituksellakin on haasteita taata tehostetun palveluasumisen yksiköissä asiakas- ja potilasturvallisuus ja tuottaa laadukkaita palveluja. Laatusuosituksessa Hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palveluiden parantamiseksi 2017-2019 todetaan, että henkilöstön vähimmäistarve määräytyy iäkkäille myönnettujen palvelujen toteuttamiseen tarvittavana henkilöstön välittömään asiakastyöhön käytettävissä olevana työajana. Henkilöstön toteutunut vähimmäismitoitustaso tehostetun palveluasumisen toimintayksiköissä tulee olla vähintään 0,50. Henkilökuntamitoituksen laskeminen perustuu kokonaisarvioon siitä, että toimintayksikkö pystyy tuottamaan tarjoamansa palvelun toiminta-ajatuksensa mukaisesti laadukkaasti, joustavasti ja turvallisesti huomioiden henkilöstön mitoittamisessa laatusuosituksen mukaisesti seuraavat tekijät: • asiakkaiden palvelujen tarpeessa tapahtuvat muutokset, kuten äkilliset muutokset terveydentilassa, toimintakyvyn muutokset, iähestyvä kuolema • toiminnan laadulle ja turvallisuudelle omavalvontasuunnitelmassa asetetut tavoitteet	

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
 kirjaamo.ita@avi.fi
 www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
 Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
 Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
 Hallituskatu 12-14

• asiakkaiden ja läheisten kokemukset palvelun laadusta • henkilöstön hyvinvointia, kuten työtyytyväisyys ja sairauspoissaolot, kuvaavat tunnusluvut • mahdollisuus hyödyntää mm. asukkaiden turvallisuutta, toimintakykyisyyttä ja toiminnan sujuvuutta parantavaa teknologiaa	Itsemääräämisoikeus Omavalvontasuunnitelmaan on kirjattu, että asiakkaiden itsemääräämisoikeuden toteutumista tuetaan mahdollisuuksien rajoissa huomioiden mm. asukkaan terveydentila, taloudelliset resurssit ja turvallisuus. ”Joillakin lukitaan vaatekaappien ovet.” Palvelukeskuksen kahdella asukkaalla oli yöaikaan käytössä hygieniahaalari. Kunnan antamat selvitykset ja ohjauskäynnin keskustelu Käynnillä keskusteltiin rajoituksien käytöstä ja niiden periaatteista. Keskusteluissa tuli esiin, että esimerkiksi hygieniahaalareiden käyttöä on selkeästi vähennetty aiemmasta. Aluehallintovirasto toteaa, että hygieniahaalareiden käytössä on kyse rajoittavan asusteen käytöstä ja se on ihmiseen kohdistuvasta rajoitustoimenpiteestä. Tällä hetkellä lääkäri ei yksikkökäynnillä tavannut asukkaita ja hän teki päätökset rajoituksista hoitohenkilöstön esityksestä. Keskustelussa ei tullut esille, miten lääkäri seuraa ja arvio tekemiään rajoituspäätöksiä. Apulaisoikeusasiamies toteaa EOAK/657/2018 tarkastuspöytäkirjassa, että laillisuusvalvonnassa on vakiintuneesti katsottu, että kaikenlaisen asukkaan rajoituksen saa ryhtyä vain lääkärin päätöksellä ja lääkärin tulisi myös seurata, että rajoitteita ei käytetä enempää eikä pidempään kuin on välttämätöntä ja niiden käyttö lopetetaan välittömästi, kun niiden käyttäminen ei enää ole tarpeellista. Rajoitteiden käyttämisestä tulee keskustella ennen niiden käyttöönottoa omaisten tai muiden läheisten kanssa. Apulaisoikeusasiamies on todennut, että rajoitustoimenpiteen käyttö muisti-sairaahan henkilön luvalla, joka ei välttämättä ymmärrä asiaa, ei voida pitää hyväksyttävänä. Hoidollisten rajoitustoimenpiteiden käytön tulee perustua aina lääkärin tekemään arvioon ja päätökseen. Rajoitustoimenpiteiden tarpeellisuutta tulee lisäksi arvioida säännöllisesti.
---	--

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO
Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

27/11 2018

Aluehallintoviraston ohjaus

Aluehallintovirasto ohjaa yksiköitä laatimaan kirjallisen rajoitustoimenpiteitä koskevan menettelyohjeen, johon kirjataan päätöksentekomenettely sekä ohjeet siitä, miten rajoittaminen toteutetaan turvallisesti asiakkaan ihmisarvoa kunnioittaen. Ohjeessa määritellään rajoitustoimenpiteiden perusteet, menetelmät ja rajoittamisen jälkeen tapahtuva asian jälkikäsittely. Siihen kirjataan rajoitusten seuranta sekä ilmoitus- ja kirjaamis- käytännöt sekä rajoittamiseen liittyvät muutoksenhakumahdollisuudet.

Aluehallintovirasto piti epäkohtana sitä, että lääkäri ei tavannut asukkaita tehdessään päätöksiä rajoitustoimenpiteistä eikä hän arvioi niiden käyttöä. Aluehallintovirasto ohjaa lääkäreitä ennen rajoituspäätöksentekoa tapaamaan asiakkaan ja tekemään selkeät kirjaukset asiasta ja antamaan selkeät hoito-ohjeet henkilöstölle.

Aluehallintovirasto ei lähtökohtaisesti hyväksy hygieniahaalareiden käyttöä sekä asukashuoneiden vaatekaappien lukitsemista vanhustenhuoliossa. Hygieniahaalareiden käyttö on perusteltua ainoastaan asiakkaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien uhkien vuoksi eikä niitä voi käyttää ympärvuorokautisesti. Taloudelliset ja henkilöstöresurssit eivät voi olla perusteluita syytä rajoitteiden käyttämiselle. Aluehallintovirasto ohjaa päivittämään omavalvontasuunnitelmat näiltä osin.

Johtaminen

Vanhuspalvelujen organisaatiota on muutettu vuonna 2017 siten, että vastaavat sairaanhoitajat on nimitetty Koivukotiin, Mänty- ja Tuomikotiin ja kotihoitoon. Sairaanhoidajilla ei ole esimiesasemaa.

Sosiaalilautakunta oli esittänyt kunnanhallitukselle yhden vastuusairaanhoitajan tehtävän muuttamista asumispalvelujen esimiehen tehtäväksi. Kunnanhallitus päätti kokouksessaan 10.12.2018 hylätä lautakunnan esityksen.

Vanhuspalvelulain 21 §:n mukaan toimintayksikössä on oltava johtaja, joka vastaa siitä, että asiakastyössä noudatetaan 13, 14 ja 19 §:ssä säädettyjä periaatteita sekä että palvelut täyttävät muutkin niille asetetut vaatimukset. Toimintaa on johdettava siten, että se tukee laadukasta asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuutta, kuntouttavan työotteen edistämistä, eri viranomaisien ja ammattiryhmien yhteistyötä sekä toimintatapojen kehittämistä. Kyseisen lain hallituksen esityksessä todetaan, että ammatillisen työn johdon eli lähiesimiesten vastuulla on työn tarkoituksenmukainen organisointi, työkäytäntöjen ja henkilöstön osaamisen uudistaminen sekä työyhteisön ja työntekijöiden hyvinvoinnin ja työturvallisuuden lisääminen.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14

Aluehallintoviraston ohjaus

Keskustelussa jäi epäselväksi, kuka yksikössä toimii lähiesimiehenä, jos vastuu sairaanhoitajalla ei ole esimiesasemaa. Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että vanhuspalvelujen esimiesorganisaation vastuut ja roolit ovat niin selkeitä, että ne turvaavat päivittäisen toiminnan johtamisen ja tukevat toiminnan kehittämistä.

Sosiaalihuoltolain soveltamisoppaassa todetaan, että ”sosiaalihuollon järjestämisen näkökulmasta keskeisiä sosiaalihuollon laadukkuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat asiantunteva ja riittävä sosiaalihuollon henkilöstö, johtaminen sekä käytettävissä olevat toimitilat ja välineet”.

Kirjaaminen

Aluehallintovirastoon tulleiden aiempien kanteluiden ja epäkohdailmoitusten mukaan asiakas- ja potilasmerkinnöissä on ollut puutteita.

Kirjaamisen tarkoitus on turvata asiakas- ja potilasturvallisuus ja sen tulee perustua hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista (254/2015) annetun lain 7 §:n mukaan, kun sosiaalipalvelua toteuttaa sosiaalihuollon toimintayksikössä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö yhdessä, asiakkaasta laaditaan yhteinen toteuttamiskertomus. Lisäksi asiakkaalle voidaan laatia yhteinen asiakassuunnitelma ja muita tarpeellisia yhteisiä asiakasasiakirjoja. Edellä mainitut yhteiset asiakasasiakirjat talletetaan sosiaalihuollon asiakasrekisteriin. Henkilöä, joka osallistuu edellä tarkoitetun yhteisen palvelun toteuttamiseen, on oltava pääsy tehtävissään tarvittavissa yhteisiin asiakasasiakirjoihin. Yhteisestä asiakassuunnitelmasta voidaan tallettaa tarvittaessa kopio potilasrekisteriin.

Terveydenhuollon ammattihenkilön terveyden- ja sairaanhoitoa koskevat potilastiedot merkitään potilasasiakirjoihin ja talletetaan

Kirjaaminen

Keskusteluissa tuli esille, että Tuomi- ja Mäntykodissa kirjaaminen on otettu vuoden 2019 yhdeksi kehittämiskohteeksi.

Toimintayksikö päivittäinen kirjaaminen toteutuu manuaalisesti. Vanhuspalveluissa on suunniteltu otettavaksi käyttöön rakenteellinen kirjaaminen. Haasteita aiheuttaa se, kuinka rakenteellinen kirjaaminen toteutetaan manuaalisesti. Yksikössä on suunniteltu paperin jakamista eri osa-alueisiin. Henkilökunnan edustajat totesivat, että manuaalisesti tehtyjä kirjauksia on haasteellista arvioida.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rakenteinen kirjaaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa informaationsivulla todetaan, että ”rakenteinen tieto mahdollistaa erilaisten terveydenhuollon ammattihenkilön työtä tukevien varmistusten tuottamisen tietojärjestelmässä. Esimerkiksi sähköiseen potilaskertomukseen voidaan liittää hoitosuosituksiin tai potilaan riskitietoihin perustuvia tietoja. Sosiaalihuollossa rakenteinen tieto mahdollistaa tietojen hakemisen asiakirjojen sisältä. Kertaalleen kirjattuja tietoja voidaan myös hyödyntää eri asiakirjoissa. Ajantasaisesti käytettävissä oleva yhdenmukainen tieto tukee asiakas- ja potilasturvallisuutta.”

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14

taan potilasrekisteriin siten kuin erikseen säädetään. Terveystieteiden ammattihenkilön tulee merkitä potilasasiakirjoihin potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset tiedot. Merkinnät potilaan tilan muutoksista, tehdyistä tutkimuksista ja annetusta hoidosta tulee tehdä riittävän usein. Potilaslaki (785/1992) ja potilasasiakirja-asetus (298/2009) määrittävät potilastietojen kirjaamista.

Lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilön terveyden- ja sairautien hoidon osalta potilastiedot merkitään potilasasiakirjoihin ja talletetaan potilasrekisteriin siten kuin erikseen säädetään. Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista (254/2015).

Aluehallintoviraston ohjaus

Asiakastyön kirjaaminen on jokaisen ammattilaisen vastuulla. Terveystieteiden ammattihenkilön terveyden- ja sairaanhoitoa koskevat potilastiedot merkitään potilasasiakirjoihin ja talletetaan potilasrekisteriin siten kuin erikseen säädetään. Sosiaalihuollossa yksittäisen asiakkaan asiakastietojen kirjaaminen on ammattihenkilön vastuulla tapahtuvaa toimintaa ja edellyttää ammatillista harkintaa siitä, mitkä tiedot kussakin tapauksessa ovat olennaisia ja riittäviä. Rakenteet tukevat ammattilaisen työtä tarjoamalla muun muassa otsikoita.

Aluehallintovirasto toteaa, että omavalvontasuunnitelmassa on arvioitava asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta manuaalisen kirjaamisen riskit. Toimintayksikön on varmistettava siirtotilanteissa ja sairaanhoidon käynneillä, että asukkaat tiedot ovat helposti saatavilla ja siirrettävissä.

Kirjaamisen on oltava riittävän selkeää ja informatiivista, mitä ei ole kirjattu, sitä ei ole tapahtunut, siitä ei ole myöskään keskusteltu, sitä ei ole suunniteltu eikä asia ole sovittu edennyt. Asiakasmerkinnöistä tulee näkyä asukkaan hoivan perusasioiden lisäksi tosiasiallinen päivän kulku.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

Itä-Suomen aluehallintoviraston johtopäätökset

Itä-Suomen aluehallintovirasto arvioi seuraavasti:

1. Lääkäripalvelujen saatavuus ei ole kaikilta osin riittävää asumispalveluissa. Hoidon jatkuvuus vaarantuu lääkäreiden saatavuuden ja vaihtuvuuden vuoksi. Saadun selvityksen mukaan lääkäri ei tapaa aina asukkaita tehdessään rajoitustoimenpiteitä, arvioidessaan lääkityksiä ja tehdessään saattohoitopäätöksiä.
2. Tiedonsiirron ongelmat kahden organisaation välillä heikentävät potilasturvallisuutta eivätkä ole kaikilta osin lain ja asetuksen mukaisia.
3. Palvelukeskuksen omavalvontasuunnitelmassa ei ole riittävästi kuvattu riskienhallintaa.
4. Asumispalveluiden manuaalinen kirjaaminen luo riskkejä asiakas- ja potilasturvallisuudelle.
5. Palvelukeskuksen henkilöstömitoitus ei ole kaikissa tilanteissa riittävä, millä voi olla yhteyttä myös todettuun runsaaseen psyykenlääkkeiden käyttöön erityisesti Mäntykodin muistisairaiden asukkaiden yksikössä. Riittävä hoitohenkilöstön määrä on edellytys asukaslähtöisen hoivakulttuurin kehittämiselle.

Itä-Suomen aluehallintovirasto jatkaa asian selvittämistä valvontana. Aluehallintovirasto pyytää erillisellä selvityspyynnöllä Tuusniemen kunnalta selvitystä asioista.

Pia Sorsa	Anne Kejonen	Tuula Tarkainen
sosiaalihuollon ylitarkastaja	terveydenhuollon ylitarkastaja	aluehallintoyliääkäri

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO
Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16

Joensuun toimipaikka
Tonkatu 36

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14

Ja HLR

W
26

Tämä asiakirja ISAVI/5241/2018 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/5241/2018 har godkänts elektroniskt

Kelonen Anne 22.02.2019 11:22

Sorsa Pia 25.02.2019 16:47

Tarkkainen Tuula 22.02.2019 11:49